

СЕКЦІЯ 2

МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ В ПЕРІОД ЦИФРОВІЗАЦІЇ: УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ

DIFFERENTIATION OF EDUCATIONAL SERVICES IN UKRAINE DURING THE DIGITALIZATION PERIOD: MANAGEMENT ASPECT

У статті теоретично узагальнено сутність поняття «освітні послуги», проаналізовано диверсифікацію діапазону освітніх послуг, що надаються в Україні, визначено новітні освітні послуги на ринку освітніх послуг України, окреслено трансформації в управлінні освітніми послугами, пов'язані з цифровізацією освітньої галузі держави. Визначено, що система освіти в Україні адаптується до світових трендів, зокрема європейських, у сфері освіти. Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій і ключові напрями освітньої політики, такі як освіта протягом життя, мобільність, гнучкість програм, інтеграція ІТ, інноваційність, компетентності XXI століття, електронна наука, інклюзивність та якість освіти, змінюють попит на освітні послуги. З'ясовано, що на ринку освітніх послуг України представлено значну кількість освітніх послуг, які можна класифікувати за різними критеріями, з-поміж них: за рівнем освіти, формою надання освітніх послуг, цільовою аудиторією, предметною галуззю, типом організації навчання, метою навчання, типом надання, формою оплати, суб'єктами надання освітніх послуг та ін. В умовах пандемії та воєнного стану цифрові освітні послуги стають ще актуальнішими, забезпечуючи доступ до навчання, гнучкість, індивідуалізацію, інтерактивність, покращену комунікацію та безперервний професійний розвиток. Цифровізація покликана підвищити ефективність управління закладами освіти і наданням освітніх послуг через автоматизацію адміністративних процесів і вдосконалення аналітики та моніторингу. Встановлено, що в Україні активно впроваджуються електронні платформи, які забезпечують прозорість інформації, контроль за якістю освітніх послуг з боку держави та громадськості, аналітику та моніторинг процесів, а також сприяють удосконаленню управлінських рішень. Основним здобутком цифровізації публічного управління є впровадження і функціонування Єдиної державної електронної бази з питань освіти (ЄДЕБО), яка автоматизує обробку даних, забезпечує доступ до інформації. З'ясовано, що трансформація публічного управління освітою й освітніми послугами у зв'язку з цифровізацією перебуває у процесі розвитку, оскільки існують проблеми з комплексним системним підходом, міжвідомчою інтеграцією та розробкою стратегій для управління даними в рамках загальнодержавної цифровізації.

Ключові слова: освітня послуга, ринок освітніх послуг, надавач, споживач, публічне управління, цифровізація.

The article theoretically summarizes the essence of the concept of 'educational services,' analyzes the diversification of the range of educational services provided by education institutions in Ukraine, identifies the latest educational services on the Ukrainian educational services market, and outlines the transformations in the management of educational services related to the digitalization of the country's education sector. The education system in Ukraine is adapting to global trends, particularly European ones, in the field of education. The development of information and communication technologies and key educational policy directions, such as lifelong learning, mobility, program flexibility, IT integration, innovation, 21st-century competencies, e-science, inclusivity, and education quality, are shifting the demand for educational services. It has been found that the Ukrainian education services market offers a wide range of services that can be classified according to various criteria, including education level, service delivery format, target audience, subject area, learning organization type, educational goals, service provision type, payment methods, and providers, among others. In the context of the pandemic and martial law, digital educational services have become even more relevant, providing access to education, flexibility, individualization, interactivity, improved communication, and continuous professional development. Digitalization aims to enhance the management of educational institutions and the provision of educational services through the automation of administrative processes and improved analytics and monitoring. Ukraine is actively implementing electronic platforms that ensure information transparency, quality control of educational services by both the state and the public, process analytics, and enhanced management decisions. A key achievement of digitalization in public administration is the implementation and operation of the Unified State Electronic Database on Education, which automates data processing and provides access to information. However, the transformation of public education management and educational services in connection with digitalization is still developing, with ongoing issues related to a comprehensive system approach, inter-agency integration, and strategy development for data management within the framework of national digitalization.

Key words: educational service, educational services market, provider, consumer, public administration, digitalization.

БДК 351:378
DOI <https://doi.org/10.32782/pma2663-5240-2024.41.3>

Бугайчук О.Р.
аспірант кафедри публічного управління та адміністрування
Національний авіаційний університет

Постановка проблеми у загальному вигляді. Людський капітал є надбанням, що значною мірою визначає прогрес розвитку тієї чи тієї держави. Від рівня освіченості і професійної компетентності фахівців залежить не лише успіх конкретної компанії чи організації, але й користь для суспільства та держави в цілому. Високий рівень знань і навичок фахівців допомагає вирішувати соціальні та економічні проблеми, покращувати якість життя та сприяти інноваціям. Освічені і компетентні фахівці впроваджують нові технології, ефективно управляють ресурсами і підтримують економічне зростання, що веде до створення робочих місць і покращення соціальної інфраструктури. Високий рівень професіоналізму зменшує корупцію, підвищує прозорість управління і зміцнює довіру до інститутів влади, що сприяє стабільнішому суспільству і кращим можливостям для розвитку. Людський капітал держави, у свою чергу, безпосередньо залежить від освіти, оскільки саме освіта є основним чинником формування і розвитку людського капіталу, а також від ефективності управління нею.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку освітньої галузі, зокрема сектору вищої освіти, розглядаються на світовому, європейському та національному рівнях. Україна, яка перебуває на шляху входження до Європейського Союзу (ЄС), здебільшого вибудовує державну освітню політику, покладаючись на директиви, що визначають стратегічні напрями поступу освітньої галузі в європейському регіоні, пріоритети її розвитку, основні цілі та заходи для досягнення високих стандартів освіти і навчання в усіх країнах ЄС та за його межами [15-19 та ін.]. Зокрема наголошується на: освіті протягом життя; мобільності та інтернаціоналізації; гнучкості освітніх програм; інтеграції інформаційних технологій; креативності та інноваційності навчання; компетентностях XXI століття; електронній науці; інклюзивності і доступності освіти; оцінюванні якості освіти тощо. В Україні у цьому зв'язку посилюються наукові дослідження, пов'язані з розвитком ринку освітніх послуг і його диверсифікацією (Н. Авшенюк, В. Горський, О. Грішнова, Ю. Долиняк, Т. Ілляшенко, І. Каленюк, Т. Оболенська, Н. Павліха, Р. Патора, І. Цимбалюк), покликані сприяти адаптації національної освітньої системи до європейських трендів. Дослідниками здійснено спроби уточнити сутність поняття «освітні послуги» і «ринок освітніх послуг», розкрити механізми державного регулювання ринку освітніх послуг в Україні, визначити ознаки освітніх послуг, класифікувати

освітні послуги тощо. Постійні зміни в політичній, соціально-економічній сферах призводять до необхідності коригування ринку освітніх послуг, урахування потреб споживачів, диверсифікації номенклатури освітніх послуг, підходів до управління ними. У цьому зв'язку мета статті полягає в аналізі новітніх тенденцій на ринку освітніх послуг України, уточненні номенклатури освітніх послуг, вивченні трансформацій щодо управління ними.

Виклад основного матеріалу. Політичні і соціально-економічні зміни, що відбулися в Україні в пострадянський період, зумовили динамічне включення закладів освіти, насамперед закладів вищої освіти, в ринкові відносини. Вища освіта перетворюється з витратної сфери у важливий чинник розвитку економіки. Ця тенденція суголосна світовим трендам, оскільки включення освіти до Генеральної угоди з торгівлі послугами (General Agreement on Trade in Services) [20] зміщує акцент із традиційного сприйняття освіти як суспільного блага на ставлення до неї, як до товару.

Аналіз розвитку ринкових відносин у сфері освіти дозволяє розглядати освітню діяльність як комплекс соціально-економічних взаємин, що виникають між виробниками та споживачами в процесі купівлі-продажу товару під назвою «освітня послуга». Дискусії щодо визначення сутності поняття «освітня послуга» тривали в науково-правовому полі протягом багатьох років. Вони виникли внаслідок поступового відходу від парадигмальної концепції освіти як частини «невиробничої сфери», яка не передбачала виробництва певного продукту чи товару, до поступового прийняття в радянські часи розмежування між матеріальним і нематеріальним (духовним) виробництвом, яке підтримували фахівці з політичної економії та філософії. Результатом останнього ставав ідеальний продукт, який почав розглядатися як товар. З розвитком суспільства потреби в споживанні освітніх послуг зростають, освіта все більше входить у систему ринкових відносин, де формується специфічний вид товару – освітня послуга [3]. У теперішній час освітню послугу як товар трактує ряд українських учених, зокрема як «особливий інтелектуальний товар» (В. Александров) [1], «специфічний товар» (Т. Оболенська) [11], «освітній товар» (М. Матвіїв) [10].

Згідно з чинним законодавством феномен «освітня послуга» трактується як «комплекс визначених законодавством, освітньою програмою та/або договором дій суб'єкта освітньої діяльності, що мають визначену вартість і спрямовані на досягнення здобувачем освіти очікуваних результатів навчання» [9].

З дефініції випливає, що основними ознаками освітньої послуги є: 1) вона надається суб'єктом освітньої діяльності; 2) суб'єкт здійснює комплекс дій, що затверджений законодавством, освітньою програмою та/або договором; 3) у результаті здобувач освіти отримує певні результати навчання. З-поміж суб'єктів, які надають освітні послуги, особливе місце займають заклади вищої освіти (ЗВО), що безпосередньо закріплено в Законі України «Про освіту». Споживачами освітніх послуг у царині вищої освіти є здобувачі вищої освіти – майбутні фахівці, а бенефіціарами цього процесу і його результату – роботодавці, громада, суспільство та держава в цілому. А. Дмитрів принагідно зауважує, що освітні послуги задовольняють особистісні (кінцевий споживач), колективні (стейкхолдери) та суспільні (держава, громада) потреби [6].

Освітні послуги мають низку характеристик (рис, ознак), що вирізняють їх на ринку від інших видів послуг (Л. Головій, Т. Матюк, В. Мілаш, Т. Оболенська, Т. Пономаренко, А. Терлецький, В. Шилова та ін.). У межах започаткованої розвідки окреслимо ті риси, які вважаємо найбільш впливовими на сучасний ринок освітніх послуг в Україні та на якість надання освітніх послуг. З-поміж таких рис відзначимо: непостійна якість; висока собівартість; тривалі терміни виробництва; відкладене виявлення результатів; низька відчутність, що виявляється в неможливості оцінити якість та обсяг освітньої послуги до її повного споживання; невіддільність освітньої послуги від джерела її отримання; незбережуваність; нематеріальність та ін.

Особливість освітніх послуг виявляється в тому, що їх якість залежить і від надавача, і від споживача. Насамперед зауважимо на тому, що науково-технічний прогрес, постійний розвиток різних галузей знань, зміни на ринку праці призводять до виникнення одних спеціальностей і зникнення інших. Відповідно, освітні програми та послуги повинні постійно адаптуватися до нових вимог. Освітні установи не завжди можуть оперативнo реагувати на такі зміни і вимоги, передбачати освітні послуги, необхідні для забезпечення підготовки фахівців саме тих спеціальностей, які будуть затребувані в майбутньому. Окрім цього, споживачі можуть мати унікальні здібності, інтереси та кар'єрні амбіції. Відтак, неможливо створити універсальний набір освітніх послуг, який би задовольнив усі індивідуальні потреби та вимоги. Навіть у межах однієї спеціальності можуть виникати специфічні інтереси, що потребують особливих освітніх послуг.

Якість надання освітніх послуг значною мірою залежить від якості викладання. Висококваліфіковані викладачі, які використовують сучасні методики та технології навчання, здатні надати якісні освітні послуги. Вони можуть адаптувати навчальні матеріали до потреб студентів, що сприяє кращому засвоєнню знань, формуванню компетентностей. Висока якість освітніх послуг вимагає належної матеріально-технічної бази: бібліотек, лабораторій, навчальних матеріалів, доступу до інформаційних ресурсів тощо. Наявність цих ресурсів покращує освітній процес. Окрім цього, освітній процес передбачає постійну взаємодію між викладачами і студентами. Якість зворотного зв'язку, наявність обговорень, консультацій та індивідуального підходу також впливають на ефективність навчання.

Водночас освітні послуги є залежними від «компетенції споживача», яку ми, услід за Г. Армстронгом та Ф. Котлером, трактуємо як «суму знань, а також фізичну та соціальну підготовленість клієнта, які пов'язані з використанням товару в період після продажу» [2], тобто потенційний споживач освітньої послуги повинен володіти певними знаннями і вміннями, які перевіряються шляхом випробування. Від споживача освітньої послуги вимагається активна особиста участь, а також певний набір навичок, умінь і зусиль для споживання цієї послуги. Відмінності в інтелектуальних здібностях, попередній підготовці, особистих обставинах і життєвому досвіді, мотивація, зацікавленість і бажання вчитися безпосередньо впливають на результати споживання освітніх послуг. Отже, якість освітніх послуг є результатом спільних зусиль і взаємодії між надавачами (викладачами, закладами освіти) і споживачами (здобувачами вищої освіти).

А. Терлецький зауважує, що освітня послуга є технічно і методично настільки складною, що вимагає від надавача відповідності рівня кваліфікації ступеню складності наданих послуг. Держава захищає споживачів освітніх послуг від недобросовісних надавачів шляхом ліцензування права на здійснення освітньої діяльності, державної акредитації освітніх програм тощо. Для жодного іншого договору не є характерним обов'язок виконавця (в особі науково-педагогічного складу) здійснювати систематичний контроль (періодичну атестацію) за виконанням зустрічного обов'язку іншою стороною – здобувачем освіти [13].

Класифікація освітніх послуг допомагає структурувати різноманітні види освітніх послуг за різними критеріями, такими як цільова аудиторія, форма надання, рівень

освіти та ін. [7, с. 37; 12, с. 77; 13, с. 258]. Так, *за рівнем освіти* виокремлюють освітні послуги в системах дошкільної, шкільної, професійно-технічної, передвищої і вищої, післядипломної освіти. *За формою надання* розрізняють освітні послуги в системі очного (денне, вечірнє), заочного, дистанційного, змішаного (blended), гібридного навчання, інтенсивні курси. *За цільовою аудиторією* освітні послуги можна класифікувати як такі, що надаються дітям (освітні програми для дошкільнят і школярів; молоді (програми для підлітків і молоді, які готуються до вступу у заклади освіти або на ринок праці); дорослим (програми для перепідготовки, зміни кар'єри тощо); спеціалістам (курси для професіоналів певних галузей для оновлення знань або отримання нових навичок). Інший критерій для класифікації освітніх послуг – *предметна галузь*, згідно з яким диференціюють освітні послуги в гуманітарних, природничих, технічних, соціальних науках, а також у сфері мистецтва та культури. *За типом організації навчання* виокремлюють освітні послуги у формальній, неформальній та інформальній освіті. *За типом надання* розрізняються індивідуальні освітні послуги (особисті заняття або курси з одним учнем, наприклад репетиторство, коучинг); групові (заняття з кількома учнями або групою, наприклад курси, семінари); корпоративні (освітні послуги для організацій і компаній, включаючи тренінги та семінари для працівників). Відзначимо також освітні послуги, що диференціюються за критерієм *мета навчання*, відповідно до якого їх розподіляють на академічні (програми, спрямовані на здобуття академічних знань і ступенів); професійні (навчання, орієнтоване на отримання конкретних професійних навичок або сертифікатів); з особистісного розвитку (курси і тренінги для особистісного зростання, розвитку м'яких навичок (soft skills) та ін.

Українські науковці (Б. Жилияєв, В. Ковтунець, М. Сьомкін) підкреслюють позитивний вплив цифровізації на імідж української вищої освіти. За їх словами, «широке впровадження мережі Інтернет та інших інформаційно-комунікаційних технологій призводить до поступового включення вищої школи України у світову освітньо-наукову систему [Жилияєв]. Освітні послуги в період цифровізації характеризуються широким використанням цифрових технологій для підвищення ефективності, доступності та індивідуалізації освітнього процесу. На теперішній час цифровізація освіти набула значних обертів як завдяки розвитку технологій, так і тих соціальних процесів, які відбуваються впродовж останніх років у всьому світі (пандемія COVID-19) та в Україні

зокрема (воєнний стан через повномасштабну агресію РФ) [5]. Характеризуючи освітні послуги, що виникли внаслідок цифровізації освіти відзначимо насамперед *онлайн-навчання*, що реалізується закладами освіти в синхронному та асинхронному режимах на освітніх платформах, як-от Zoom, Microsoft Teams, Google Meet, а також через масові відкриті онлайн-курси (МООС), коли платформи, такі як Coursera, edX, Udacity, пропонують курси від провідних університетів і компаній. Активно розвиваються освітні послуги з *адаптивного навчання*, завдяки персоналізованим навчальним платформам, які використовують алгоритми для адаптації навчального контенту під потреби кожного студента (наприклад, DreamBox, Smart Sparrow), а також інтерактивним підручникам і додаткам. Відбувається *гейміфікація* освітнього процесу завдяки впровадженню освітніх ігор (Kahoot!, Quizlet), VR та AR технології для створення інтерактивних навчальних середовищ (Google Expeditions, zSpace). Пропонуються освітні послуги, пов'язані з упровадженням *STEM-освіти*, зокрема навчальні програми з робототехніки, програмування та інших технічних навичок (LEGO Education, Code.org), віртуальні лабораторії для проведення експериментів (Labster, PhET Interactive Simulations). З'являються додаткові можливості для самоосвіти, самовдосконалення через долучення споживачів освітніх послуг до *мікронавчання*, що, наприклад, може реалізуватися шляхом проходження невеликих за обсягом навчальних модулів для швидкого освоєння нових знань (LinkedIn Learning, Udemy) або навчальних відео і подкастів. Цифрові інструменти вдосконалюють реалізацію *соціального навчання*. З цією метою можна використовувати платформи для колективного навчання і проєктної роботи (Slack, Trello), долучатися до онлайн-спільнот і форумів на платформах для обміну знаннями і досвідом (Reddit, Stack Exchange). Додаткові можливості отримує *інклюзивна освіта* завдяки спеціалізованим програмам і додаткам для допомоги студентам з особливими потребами (Kurzweil 3000, Bookshare), а також навчальним матеріалам, що створюються в різних форматах для забезпечення доступу всім категоріям студентів. Цифрові технології сприяють *професійному розвитку вчителів і викладачів*, оскільки дають можливість долучитися до онлайн-курсів для підвищення кваліфікації, наприклад на платформах для професійного розвитку педагогів Coursera for Teachers, Khan Academy, а також до спільнот для обміну досвідом між викладачами на онлайн-платформах (Edmodo,

Teachers Pay Teachers). Таким чином, цифрові технології забезпечують доступ до освіти навіть у складних умовах воєнного стану, коли традиційні навчальні заклади можуть бути недоступними або небезпечними. Електронні навчальні платформи, онлайн-курси та дистанційне навчання дозволяють учням і студентам продовжувати навчання незалежно від обставин. Інтерактивні та адаптивні навчальні програми розширюють можливості навчання, створюють унікальні можливості для індивідуалізації, забезпечують доступ до якісної освіти для різних груп. Цифрові технології покращують комунікацію та співпрацю між учасниками освітнього процесу, сприяють обміну ідеями та ресурсами. Вони підвищують ефективність та якість освіти завдяки інноваційним методам, таким як гейміфікація, віртуальна реальність, штучний інтелект та аналітика даних, залучають учнів до активного навчання та забезпечують постійний розвиток.

Цифровізація освіти не може не викликати відповідних процесів в управлінні нею. Управління освітою в період цифровізації охоплює впровадження та використання цифрових технологій для підвищення ефективності, прозорості та гнучкості освітніх процесів і адміністративних функцій. Дослідники (З. Бурик, Ю. Шелест, Я. Литвинюк) зазначають, що інформаційне забезпечення дозволяє представляти дані у зрозумілій формі, прискорює та спрощує введення й обробку інформації, підвищуючи наочність звітів. Це зменшує часові та фінансові витрати в органах публічної влади [4, с. 43]. У цьому контексті важливо вивчати модернізацію системи публічного управління освітою в умовах цифровізації.

Цифровізація публічного управління освітою, зокрема вищою освітою, є кроком до створення повноцінного цифрового уряду. Цей процес забезпечує інформаційну взаємодію між владою та суспільством за допомогою цифрових технологій, відповідаючи мережевому етапу трансформації інформаційного суспільства. О. Шеломовська відзначає, що «е-уряд, е-держава, е-урядування передбачають реалізацію державного управління через побудову й активне використання єдиної загальнодержавної автоматизованої інтерактивної інформаційно-комунікаційної інфраструктури» [14, с. 48], покликаної підвищувати ефективність державних структур шляхом спрощення документообігу та комунікації між підрозділами; забезпечення відкритості, прозорості та відповідальності в ухваленні рішень і наданні урядових послуг; налагодження ефективної взаємодії з громадянами та неурядовими організаціями через вдосконалення сер-

вісних моделей і залучення громадськості до управління. Перехід до такої системи передбачає трансформацію роботи міністерств, відомств та агентств через інформатизацію процесів для спрощення і вдосконалення демократичних управлінських аспектів.

Насамперед відзначимо поступ у царині доступу до інформації. Інформаційна система збору та аналізу фінансових і статистичних даних освітніх закладів є важливою для підвищення ефективності формування державної політики та прийняття рішень на різних рівнях управління освітою. Така система повинна інтегрувати дані з різних електронних баз. Одним із найбільших досягнень у цифровізації державного управління вищою освітою в Україні є створення та функціонування з 2012 року Єдиної державної електронної бази з питань освіти (ЄДЕБО), що є автоматизованою системою збирання, реєстрації, оброблення, зберігання та захисту відомостей та даних з питань освіти. ЄДЕБО на теперішній час забезпечує: електронне ліцензування освітньої діяльності; акредитацію освітніх програм, спеціальностей; супроводження прийому на навчання для здобуття фахової передвищої та вищої освіти; інформування громадськості про перебіг вступних кампаній до закладів освіти через веб-сайт ЄДЕБО; формування, реєстрацію та облік інформації для видачі суб'єктами освітньої діяльності документів у сферах професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти; можливість перевірки достовірності документів про освіту; інформування громадськості про видані, анульовані суб'єктам освітньої діяльності ліцензії на провадження освітньої діяльності, розширення, звуження їхньої освітньої діяльності, сертифікати про акредитацію освітніх програм, спеціальностей, а також свідоцтва про атестацію суб'єктів освітньої діяльності, інституційну акредитацію закладів вищої освіти, інституційний аудит закладів освіти, інформація про які міститься в ЄДЕБО; формування статистичних звітів у сферах фахової передвищої та вищої освіти.

З-поміж інших систем, покликаних подавати відкриті дані з питань освіти і надання освітніх послуг відзначимо «Портал відкритих даних» Інституту освітньої аналітики, але на момент нашого звернення на сайт (липень 2024 р.) на відповідній сторінці було оголошення про те, що сторінка готується до публікації (<https://iea.gov.ua/portal-vidkritih-danih/>). Практично відсутня інформація з питань освіти і на «Порталі відкритих даних» на Єдиному державному веб-порталі відкритих даних, де в розділі «Освіта, культура, спорт» (<https://data.gov.ua/>)

gov.ua/group/molod-i-sport) представлено всього чотири набори даних, жоден з яких не стосується питань освіти.

Висновки. Система освіти в Україні розвивається відповідно до тих трендів, які набирають обертів у світовому і, насамперед, європейському освітньому просторі. У зв'язку з розвитком новітніх інформаційно-комунікаційних технологій, урахуванням провідних напрямів розвитку освіти (освіта протягом життя; мобільність та інтернаціоналізація; гнучкість освітніх програм; інтеграція інформаційних технологій; креативність та інноваційність навчання; компетентності XXI століття; електронна наука; інклюзивність і доступність освіти; оцінювання якості освіти) та суспільно-політичних процесів (пандемія COVID-19 і пов'язане з нею соціальне дистанціювання, воєнний стан в Україні) змінюється діапазон освітніх послуг, що є затребуваними на сучасному ринку освітніх послуг. Більшій актуальності набувають освітні послуги, пов'язані з цифровізацією освіти, оскільки вони сприяють доступності освіти (цифрові освітні послуги забезпечують доступ до навчальних матеріалів та курсів для учнів і студентів незалежно від їхнього місцезнаходження); роблять процес навчання більш гнучким (онлайн-курси та електронні платформи дозволяють здобувачам освіти навчатися у зручний для них час та у відповідному темпі, поєднувати навчання з роботою або іншими обов'язками); забезпечують індивідуалізацію навчання (цифрові технології дозволяють створювати адаптивні навчальні програми, які підлаштовуються під індивідуальні потреби та рівень знань кожного здобувача освіти); стимулюють інтерактивність (цифрові освітні послуги включають інтерактивні елементи, такі як відео, тести, віртуальні лабораторії та симуляції, які сприяють активному залученню в освітній процес); покращують комунікацію (онлайн-платформи та інструменти для відеоконференцій забезпечують легку комунікацію між споживачами та провайдером освітніх послуг, а також можливість для групових дискусій і спільної роботи над проєктами); забезпечують безперервність навчання і підвищення кваліфікації, сприяючи професійному розвитку та адаптації до змін на ринку праці. Відзначимо вплив цифровізації на ефективність управління освітніми установами, оскільки відбувається автоматизація багатьох адміністративних процесів, що дозволяє зосередитися на освітньому процесі та покращує ефективність роботи. Вдосконалюється аналітика та моніторинг, оскільки цифрові платформи дозволяють збирати й аналізувати дані про освітній процес

та успішність здобувачів освіти, що допомагає виявляти проблеми та приймати обґрунтовані рішення для їх вирішення. Ці переваги роблять цифрові освітні послуги потужним інструментом для підвищення якості освіти та забезпечення її доступності для всіх.

Цифровізація освіти безумовно впливає на управління нею. В управлінні освітою та освітніми послугами в умовах цифровізації важливо впроваджувати та використовувати цифрові технології для покращення ефективності, прозорості та гнучкості освітніх процесів і адміністративних функцій. В Україні питанням трансформації державного та публічного управління освітою у зв'язку з цифровізацією приділяється значна увага. Насамперед відбувається розробка та впровадження електронних платформ, що забезпечують відкритість і прозорість інформації з питань надання освітніх послуг, забезпечують контроль за рівнем якості їх надання суб'єктами освітньої діяльності, сприяють аналітиці і моніторингу освітніх процесів як з боку держави, так і з боку громадськості, удосконалюють процеси прийняття управлінських рішень. Основним здобутком цифровізації управління освітою і освітніми послугами в Україні є створення і функціонування Єдиної державної електронної бази з питань освіти (ЄДЕБО), що є автоматизованою системою збирання, реєстрації, оброблення, зберігання та захисту відомостей та даних з питань освіти. Одночасно виникають певні проблеми з використанням комплексного системного підходу та розробкою стратегії для подолання міжвідомчої роз'єднаності, інтеграції інформаційних ресурсів для стратегічного управління даними на основі загальнодержавної системи цифровізації публічного управління і створення електронного уряду.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Александров, В. Освітня послуга. *Економіка України*. 2007. № 3. С. 53–60.
2. Армстронг, Г., Котлер, Ф. *Основи маркетингу*. Київ: Науковий світ, 2022. 880 с.
3. Бугайчук, О. Р. Освітні послуги як об'єкт наукового аналізу: діахронічний та синхронічний аспекти. *Політ. Сучасні проблеми науки: Тези доповідей XXIII Міжнародної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених* (Київ, 2023). Київ: НАУ, 2023. С. 14-17.
4. Бурик, З. М., Шелест, Ю. Р., Литвинюк, Я. М. Модернізація системи публічного управління в умовах цифровізації. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. 2024. Вип. 40. С. 43-51.
5. *Вища університетська освіта в умовах постпандемії: виклики та перспективи після війни*: монографія / Н. І. Мельник, О. В. Ковтун, Л. В. Помиткіна, Е. В. Лузік, Н. В. Ладогубець, А. М. Кокарева. Київ: Талком, 2023. 180 с.

6. Дмитрів, А. Я. Характеристика особливостей освітньої послуги з погляду маркетингу. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2010. № 690 : Логістика. С. 40-43.
7. Долиняк, Ю. О., Павліха, Н. В., Цимбалюк, І. О. *Ринок освітніх послуг в умовах європейської інтеграції: ретроспективний аналіз і напрями розвитку*: монографія. Луцьк: Вежа-Друк, 2022. 232 с.
8. Жилияєв, І. Б., Ковтунець, В. В., Сьомкін, М. В. *Вища освіта України: стан та проблеми*. Київ: Наук.-дослід. ін-т інформатики і права Нац. академії правових наук України; Ін-т вищої освіти Нац. академії пед. наук України, 2015. 96 с.
9. Закон України «Про освіту». Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38-39, ст.380. URL: <https://osvita.ua/legislation/law/2231/>
10. Матвіїв, М. *Методологія та організація маркетингового менеджменту в сфері вищої освіти*: монографія. Тернопіль: Економічна наука, 2005. 560 с.
11. Оболенська, Т. Є. *Маркетинг освітніх послуг: вітчизняний і зарубіжний досвід*: монографія. Київ: КНЕУ, 2001. 208 с.
12. Пономаренко, Т. М. Загальна характеристика формування сфери освітніх послуг. *Наукові праці МАУП*. 2008. Вип. 2(18). С. 72–78
13. Терлецький, А. В. Поняття та сутність освітньої послуги як правової категорії. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2023. Вип. 1. С. 254-261. URL: <https://doi.org/10.32850/sulj.2023.1.44>
14. Шеломовська, О. Цифровізація публічного управління вищою освітою в Україні на сучасному етапі державотворення. *Аспекти публічного управління*. 2021. Том 9. Спецвипуск № 1. С. 47-51.
15. Digital Education Action Plan (2021-2027). URL: <https://education.ec.europa.eu/focus-topics/digital-education/action-plan>
16. Erasmus+. EU programme for education, training, youth and sport. URL: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/>
17. Europe 2020 strategy. URL: <https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/resources/docs/qe-01-14-110-en-c.pdf>
18. Green Paper on the learning mobility of young people. URL: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/green-paper-on-the-learning-mobility-of-young-people.html>
19. The European Education Area (2025). URL: <https://education.ec.europa.eu/about-eea>
20. The General Agreement on Trade in Services (GATS). URL: <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/general-agreement-trade-services-gats>